

Izhaja vsak petek popoldne. Velja za celo leto 10 lir; za pol leta 5 lir; za tri mesece 2 liri in 60 stot. Posamezna številka 20 stot. — Uredništvo in uprava: Trst, via delle Zudeche številka 3. Telefon 19-50. — Dopolni naj se pošiljajo na uredništvo. Nepriljubljena pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone 80 mm. Finančni oglasi po 1 liru; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila 80 stot. Oglasi trgovcev in obrtnikov po 60 stot. Plača se naprej. Oglase sprejema ins. oddelek „Dela“.

V Trstu, dne 2. julija 1920

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULIJSKI BENEČIJI

Leto I. - Štev. 20.

Henry Barbusse:

Obtožujemo...!

Obtožujem...! S tem krikom je napadel leta 1898 poštenjak strahne družabne sile, ki so se združile, da onečastijo nedolžnega moža in ga ubijejo.

S tem krikom se dvigajo danes poštenjaki iz globine svoje vesti zoper mednarodno reakcijo, ki se je zbrala za svoje ograbne razredne interese, za blagor svojih starih, barbarskih privilegijev, da onečasti in ubije z gladom veliko rusko ljudovlado, ki je zakrivila veliki svoj greh, ko si je udeležila svoj sen osvobodjenja.

Obtožujemo voditelje Francije, Anglije, Amerike, da so započeli ostudno gonjo obrekovanja zoper boljševizem, da morejo nekanonizirani dovorniki poslednjih protisocialističnih in nečloveških naklepov s krvjo in zlatom iz zaslužnih narodov, da so z najgršimi in najbolj samovoljnimi sredstvi preprečili, da bi se razširila resnica, da so popačili in potvorili dejstva (prav tako kakor zoper Dreyfusa ali Caillauxa), da so zastrupili javno mnenje, da so končno prisilili ljudske množice, da so se dvignile zoper svojo lastno stvar, da so nalagali narode, potem jih pa izdali.

Obtožujemo mednarodni konzorcij imperijalistov, militaristov in meščarjev, da so na sramoten način, s pomočjo kupčevskega glasu velikih listov, predložili neokrnjeno socialistično ustavo kot vladno nereda. Temeljni zakon ruske sovjetske republike obstoja kljub vsemu, in danes ga vsak lahko čita. Temeljni na enakosti in zakonu dela; ustanovila celokupnost ruskih delavcev in ji zagotavlja neposredno oblast. Proglasa mednarodno proletarijato. Kakršnokoli so svobodna nagnenja posameznika, priznati moramo vsi, da njeni bistveni temelji niso nasprotni razumu in pravičnosti, temveč da se očem najrazumnejših in najbolj poštenih ljudi zde edini, ki bi za vselej mogli odstraniti obe bremeni, ki so jih teorije blaznosti doslej nalagale človeškemu rodu: izsavanost ljudskih množic in vojno.

In ravno zato, zavoljo idealistične in praktične resnice in idejnega izžarevanja boljševizma in ne zaradi diktatorskih ukrepov, — zadržanih in opravičenih posledic ljudske stvariteljske revolucije, — ki so jih ukrenili ljudski komisariji in ne zavoljo nerodov, o katerih aliranci predobro vedo, da boljševiki niso odgovorni za nje, so naši gospodari — naši sovražniki sklenili uničenje in smrt Rusije.

Obtožujemo alirance, da so potvrdili resnico o tem, kar se tiče zadržanja Rusov v trenutku Brez-litovskega mirovnega sklepa. Rusi so predlagali popolnoma demokratičen mir, brez vsake zahrbne misli. Aliranci so se uprli temu predlogu; priznati bi bili morali svoje vojne cilje, ti pa so bili enoslojnost in tak, da jih ni bilo možno priznati. Niso bili tedaj Rusi, temveč diktatorji Francije in Anglije, ki so v teh in drugih okoliščinah izdali stvar narodov in mira, ki so podaljšali vojno in decimirali narodne armade; prav tako so oni, ki so okrvavili rusko revolucijo s svojim divjim, interesiranim odporom in s svetločinski pomočjo, ki so jo brez prestanka prisilili vsem sovražnikom revolucije; prav tako so oni, ki so s sistematično organizacijo pogromov uničevali in gladu dovedli Rusijo v dobo katastrofe, katero so pa razglasili za posledico sovjetskega režima.

Obtožujemo meščanske vlade entente, da so se drizile vreti poslednja sredstva in poslednje sile narodov, katerim vladajo, v to neuporabno, cinčno nazadnjaško pustolovščino, katere brez hlinbe ni mogoče drugače označiti: v pustolovsko podjetje mesarjev, tolovajev, vseh teh carjevih privrženec, ki se imenujejo Kolčak in Denikin.

Obtožujemo jih, da so pustili orožje Nemčiji in brez števila vojaštva, da so z namenom, da bi tem lažje potepali zahteve ljudstva po njegovi stari pravdi, postali skrivni vojaške reorganizacije v Rusiji in na Nemskem, polne maščevalnih groženj, in da so tako še enkrat žrtvovali razrednemu sovražstvu varnost domovine in bodočega mira.

V trenutku, ko je gospodarski položaj naše dežele skrajno nepopravljivo uničen, ko francoski dolgi dosegajo in groze prekoračiti vsak hip višino vseh dohodkov, ko bremena vsakdanjega življenja in davkov že skoro presegajo njihove moči, ko ga ni proročavanja, ki bi moglo dovesti mračno nasilni brezdan, v katero se pogrezamo, v tem trenutku obtožujemo mi te nevedne predstavitelje, ne narodov, ampak kast, da so samo zato, da rešijo svojo ničredno družabno formulo, da užešče ta preveč jasni in vse preveč blestajoči vzgled, počeli vojno in blokado, ki stane milijarde, ovira vsa trgovina, rodi milijone žrtvi in bo povzročila nove vojne. Obtožujemo jih, da pospešujejo pogin Francije s tem, da jo onečastijo.

Svojo vero in svoje upanje stavimo v resnico, trdno odločeni, da ne bomo prišli temu največjemu zločinu zgodovine, ne da bi storili vse, kar je treba, da ga razkrinkamo. Ne dopuščamo, da bi ena sama vest mogla estati merna sprito tolikemu cinizmu in binavisti. Prevzeli bomo svojo državljansko odgovornost. Upiti bomo resnico: da bo ljudstvo vsaj izvedelo, proti komu maršira, in da končno spozna, da gre proti sebi samemu in bo. Da ostanje še v bodoče gospodari stvari in ljudstev, uporabljajo in zlorabljajo ti večni izkoriščevalci našim napram onim, ki izpopolnjujejo — in to je temeljitost — vloga Francozov iz leta 1793, edino moč, ki bi utegnila upravitelj te uporne sužnje, povisane v sotnik; množico njihovih sobratov.

Sodrug, možje, fantje, žene, matere bodočih mučnikov, bivši vojniki, ki nosite v svojem srcu kletev vojne, ročni in duševni delavci ki imate tu doli — kaj jih ne vidite? — skupne interese, Francozi, ki verujete v plemenite francoske tradicije svobode, katere zdaj hočete zadušiti in oblatiti. V Rusiji kumpo umirajo vojniki vseh dežel, otroci in ženske. Ne ostanite večjeletem dogodkom in svoji grozni nevednosti, v strašni slepoti sebičnosti, v brezdulju, v sramoti! Nikar se ne postavite na stran despotizma in krutosti!

Rešite človeško resnico s tem, da rešite in odkriete rusko. Zavedajte se, da bodo prihodnja pokolenja sodila poštenjake naše dobe po tem, so se li tignili v tem odločilnem trenutku, da skličejo: Nel-

IZ SOVJETSKE RUSIJE

Kako je v resnici danes v Rusiji? — Evo, to je vprašanje, ki ga vedno in vedno ponavljajo gotove osebe in gotovi listi, ki najzanesljivejšim poročilom nečesto verjeti, ker ne marajo verjeti, ker jih resnica boje v oči.

Dobro, danes primašmo besede dr. Smerala, češkega poslanca, ki je bil v Rusiji in se je vrnil v Prago. Smeral pravi med drugim: »V Rusiji sem imel prost vstop, kamorkoli sem le krenil. Bil sem povsod, videl in opazoval sem reči, kakor so v resnici. Govorim iz lastne izkušnje. Moja opazovanja so bila čisto nepriznana. Da proučim upravni mehanizem sovjetskega vladnega sistema, dal sem se tudi aretirati. Nisem fantast, temveč pozitiven človek. Proučil sem Rusijo v vseh pogledih. Moja opazovanja, ki jih bom v kratkem objavil, bosta lahko tudi kontrolirala dva češka učenjaka, Ivan Albracht in Emil Vajtauer, ki se še danes mudita v Rusiji. In na podlagi vsega tega rečem enostavno: Zdi se mi, da sem bival v čisto novem, čisto drugem svetu; jaz sem sem se vrnil iz Rusije kot povsem spremenjen človek.«

Kdor še ne verjame, presto mu, da napravi isti poskus kakor dr. Smeral. Zdi se nam pa, da za take poskuse naši kapitalisti niso posebno vneti.

Medtem, ko se načelnik ruske misije Krasin še vedno muči v Londonu, je sklenila Česko-Slovenska, da započne z Rusijo pogajanja za zopetno ustanovitve trgovinskih zvez.

Blokada krog Rusije — zdi se — da se krha in maja. Iz Moskve prihaja brzojavka, ki naznaja, da je že drugi vlek sestavljen iz 50 vozov došel v Estonijo s poljedelskimi stroji in 30 vozov papirja, vse namenjeno Rusiji.

V Rusiji se z mrzlično naglico deluje na preustroju države, hkrati pa tudi za osvobodjenje vsega proletarijata.

V Moskvi se je sestavila delegacija ruskih strokovnih zvez, ki odputuje na Anglesko, da tamkaj prouči strokovne in politične proletarske organizacije ter splošno stanje angleškega proletarijata. Delegacija ima tudi namen ugotoviti med angleškimi in ruskimi delavci zveze za odraditev proletarijata.

Iz Moskve prihaja potom radija vest, da je Izvrševalni Odbor III. Internacionalne naslovil na proletarijat poseben poziv, v katerem razpravlja o parlamentarnizmu, o strokovnih organizacijah in kmetnem vprašanju.

Nadležje sprejemamo vest, da se Izvrševalni Odbor pravkar pogaja z zastopniki francoskih socialistov glede pristopa francoske socialistične stranke k Tretji Internacionali.

Pri tej priliki moramo pripomniti, da je Izvrševalni Odbor III. Internacionalne razpustil »Mednarodno tajništvo v Amsterdamu«, in sicer radi njegovega strankarskega postopanja, vsled katerega je prišlo v navzkrižje z Izvr. Odborom. »Med. tajništvo v Amsterdamu« tretje ne obstoja več, oziroma nima pravice govoriti in delovati v imenu Tretje Internacionalne.

Rusko-poljska vojna se razvija prav tako, kakor smo mi že prvi dan napovedali. Poljaki bodo pač kaj kmalu spoznali, da ni prav nič varno delo držati medveda.

Iz brzojavnih poročil, ki jih podajamo sklepe, je razvidno, da se poljska vojska umika tako hitro, da ji Rusi še prav čuditi ne morejo. Polom se bliža Poljski z umirni koraki. Od prvega dne ruske ofenzive so ruske čete napredovale v ravni črti za 250 kilometrov, ustavile pa svojo napredovanje še vedno niso.

Sveđa izvršuje evropski proletarijat svojo strogo blokado Poljske še nadalje.

Evo brzojavne vesti, kakor so si sledile od prejšnjega tedna sem:

26. V. V okoliščini Mosira so morali Poljaki umakniti se po hudem odporu. Ruske čete so zasedle Bersupo, v okoliščini Preskurova pa Lipin. V Krimu so rdeče čete prešle v ofenzivo in preglele sovražnika iz mnogih pozicij.

27. V. Rdeče čete so v smeri Rovna občile sovražnika, kakor so Rusi zasedli Rovno. Rdeče čete napredujejo zmagovito tudi v okoliščini Preskurova.

»Venkove iz Prage poročajo, da se je ruska konvencija približala do Kamenca-Podlaskskega, 18 km od galicije meje.

»Narodna Demokracija« iz Prage napoveduje, da pripravljajo Poljaki popolno izpraznjenje vse vzhodne Galicije, v katero bodo brzokone kaj kmalu udrele sovjetske čete.

Podlaska zbornica v Rimu

Vposlanski zbornici je takoj z njeno otvoritvijo 24. junija započel oster boj med socialističnimi poslanci in Giolittijevimi, ki je obdan od vseh ostalih zastopnikov buržuazije, visoko dvignila ščit reakcije. Boj je bil neizpisen, hud in prišlo je v zbornici do prepira in pretepa, a prvo zmago so socialisti, oprti ob upor v deželi, tudi že izvojevali: V Albanijo se ne gre!

Giolitti je nastopil kot črdenšen propadalec buržuazije, združil je krog bese konservativce, klerikale, demokrate v en blok, v pestrobojen blok raznovrstnih političnih barv, ki v teku časa mora razpasti. V zadnjih sejah je ta buržuazen blok tudi že pokazal občutne razpoke. Doživeli smo prav demagški govor člana tega bloka, in opaziti je — kar je še bolj občutno — sabotažo vojnih dobitekarijev, ki se je Giolittijevi vladi polena med noge, ter s tem skušajo zaprečiti, da bi se iz Giolittijevga programa izvedlo vsaj eno, kar je izvesti možno. V sledečih dneh se bo to še bolj izkazalo.

Buržuazija namreč ni piskalica »izdajalca domovine« Giolittija na čelo vlade, da bi rešil državne finance, ki kažejo štirinajst milijard letnega deficita, temveč bolj z namenom, da »vzpostavi red«, kar pomeni, da nastopi proti gospodarskemu in političnemu gibanju socialistične stranke, ki naj jo ukroti in zadavi.

Ta aaloga Giolittijevga ministristva je po buržuaznih načelih morda »častna«, ali Giolitti se je moral tedi preprečiti, da ni lahko izvedljiv. V proletarskih masah živi danes visoko razvit čel solidarnosti in nevarne je za vsako vladno izjavo go.

Giolitti je govoril o gospodarskem ozdravljenju države. To nas socialiste za danes enkrat ne briga. To je zadeva buržuazije, ki je uprnostila Italijo. Vseled socialistične pozicije ve Giolitti danes, da od proletarijata ne sme zahtevati nobene žrtve več, ve, da proletarijat ne more nobene vojne več, ve, da proletarijat ne dopusti, da bi se taknile njegove po-

litične in sindikalne ustanove, ve, da se proletarijat noče odpovedati tega, kar si je po dolgi borbi priboril, in ve, od koga sme in mora vse zahtevati in tudi dobiti.

Opozicija socialističnih poslancev je bila dovolj jasno začrtana, in burno gibanje po vsej državi je tudi govorilo jasno besedo. Kar je namreč zdravje v državi, to je v našem taboru.

Glavna točka vseh razprav v zbornici je bila Albanija, oziroma od buržuazije in njene vlade nameravana vojna ekspedicija v Albanijo. Buržuazija namreč še ni sita s človeško krvjo okropljenih kupov zlata. Ob tej točki so se merile v poslanski zbornici moči. Najprej je Giolitti sploh hotel utajati, da se pripravljajo vojaški pohodi. Pritisnjen ob zid je slednje priznal, a izjavil, da ne gre za okupacijo Albanije, ker vlada stoji baje na stališču, da bodi »Albanija samostojna, samo radi »strategičnih ozirov« treba držati Vrtenco zasedeno. Ali naši poslanci mu še niso dali miru, pritiskali so nanj z vso rilo. In tako je 28. junija izjavil Giolitti, da Italija ne bo poslala vojakov v Albanijo, temveč da je pravkar odpotoval tjakaj odlični diplomat (Aglotti), ki ima polno moč, ad se z albanske vlado na najbolj prijateljski način pobota. Prisiljen je bil tudi izjaviti, da se proti upornikom v Anconu, v kolikor niso zagrešili navadnih zločinov, ne bo postopalo.

S tem je bila buržuazna politika zdeteta v srce, in gotovo ni neupravičeno, ako danes govorimo o proletarski zmagi. Vlada, oprta na večino v zbornici, morala je odnehati pred manjšino, zato ker se ta manjšina opira ob resnično večino v državi, in to ji da resnično moč. Jeli bo Giolitti držal dano besedo, ali pa jo kasneje skušal spet pozreti, to je drugo vprašanje, ki pa proletarijatu ne dela starih las. Ako jo hoče pozreti — naj poskusi; našel bo proletarijat in njegove poslance vedno na svojem mestu.

Vseled umika vlade, je bilo strani socialistične skupine doveljeno premirje, obstrukcija soc. poslancev je ponehala in Giolitti je na ta način mogel opraviti svoj provizorični proračun pod streho. Plaval ga je dovolj drugo.

Kakšno politiko zasleduje od prvega začetka naša stranka v jadranskem vprašanju sploh, izhaja iz sledeče resolucije, ki jo je predložil 25. junija sood. poslanec Riboldi poslanski zbornici:

»Zbornica naj konstatira nezmožnost vlade, pustolovce in vodilnih razredov, da bi rešili resko in jadransko vprašanje, opozarja na iz tega izvirojajočo škodo, ki jo trpi država, zasedena ozemlja ter ideja miru in pravičnosti med narodi, ter proglasa kot vodilne misli vnanje politike sledeča načela: nobene aneksije, temveč pravica ljudstvu, da samo odloča o svoji usodi.«

To se nam je zdelo vredno pribiti, ker naši slovenski nacionalistični peticionisti vedno govorijo o »ital. nacionalizmu socialistov i. t. d.«, dasi dobro vedo, da je edino naše stališče pravo. »V motnem je lahko razbrati, si ta gospoda misli, ter slepilo ljudstvo s tem, da nas po trikut na dan psuje z »izdajalci«. Ali v motnem lahko tudi gad piti sleparsko reko — tako pravimo mi.

Druge velezanimiva točka zborniških obravnav, je bila razprava o velikanskem golufanju in tatvinah, ki so jih v Benečiji po umika avstrijske vojske zakrile vseke glave. Kradlo se je kar po cele začetke, tako da znaša škoda na celotni milijonov in kradlo se je ne škodo v vojni obuboženosti prebivalstva. Seveda niso kradli navadni ljudje, temveč visoki dostojanstveniki, ki so s svojimi vlačugami vred plaval v reki zlata. Ministrstvo za cvetljenje dežele, ki bi moralo nadzorovati nečesto poslovanje, pa o vsem tem ni nič vedelo, kakor da bi izgnila igla ne pa se praznilo cele zaloge blaga. Vsaj bivši minister teh »okradnih dežel« G. Novo igra ulogo nalivnega. Nihče ni ničesar opazil, blaga pa ni nikjer. Nekaj visokorogov »patritiove« te vrste so stavili že pod ključ. Ali to je premalto, treba ugotoviti odgovornosti. Poslanec sozrug Cesattini je v zbornici temeljito govoril o tej zmagani zadevi in zdi se, da je že zagotovljena parlamentarna preiskava.

Taka je gospoda buržuazna; doma bi rada dobro živela, slepilo, odirala in kradla na debelo, dunge bi pa rada pošiljala v kladnico. Ali ljudstvu so se odprle oči.

Uporno gibanje v Italiji

Sedanje uporno gibanje, ki se prav grozeče širi v Italiji ima svoj izvor v albanskim dogodkih, o katerih smo že govorili, in v dvomnem vedenju italijanske vlade, ki se zdi, da je nameravala prepeljati množno vojsko v Valono ter započeti krvavo vojno z dvemeljnimi izidom. Dežela pa je v desedajših vojnah dovolj občutila, da kar četi pod vojnimi bremenji in nima prav nobene volje več naložiti si novih bremen ter žrtvovati vnovič ogromno število svojih sinov za imperijalistične pustolovščine.

Ko se je raznesel glas o polomu italijanske politike v Italiji ter o novem namerovanem pohodu v Albanijo, je prišlo vreti. V prvi vrsti so se tu in tam pojavili manjši vojaški izgrezi, kakor oni arditov v Trstu. Geteve čete so se prav jasno izrazile, da ne marajo več v kladnico, češ, da v Albaniji Italija nima kaj iskati. Najhuje je počelo v Anconu. Že dne 24. maja zvečer so vojniki strelskega (bersergerij) bataljona, ki je nastanjen v Anconu započeli z nemir. Dan na to ko izjavili, da ne marajo editi v Valono, kamor so jih namenili. Razorožili so šest častnikov, ki so se nahajali v vojašnici, ter se zabarikadirali v nji. Vojaško poveljništvo je nato z orožniki, redarji in topničarstvom pričelo oblegati vojašnico in prišlo je do krvavih spopadov z več mrtvimi, ker strelci so se polastili tudi brzostrelne in oklepni avtomobili.

Delavstvo v mestu je nato proglasilo splošno stavko. Pričeli so namreč tudi poboji po mestu. Pri večeru se je poročilo polkovniku strelcev priti v vojašnico, kjer je obljubil, da strelci ne odidejo v Albanijo. Nato se je zdelo, da bo upor potlačen, vsaj del strelcev se je udal, drugi pa niso hoteli o obljubah nič čuti in so ustrajali pri uporu.

Dan na to se je uporno gibanje še bolj razširilo. V Jesi, Charavalle, Sinigaglia je bila proglasena splošna stavka, ki se je započela mirno, medtem ko so v Anconu nadaljevali v okrožju Delavske Zbornice hudi boji. Uporniki so tudi naskočili orožniško vojašnico v »piano s. Lazzaro« Redarji, ki so prihajali na pomoč, so morali umakniti se, ker se je nanje streljalo tudi iz hiš. Baje so streljali tudi ženske. S strelci sta bila napadena tudi pri Borgacciu dva vlakata; osem potnikov je bilo ranjenih pri tej priliki ter tri redarji in ubiti nek poročnik.

Od obete naprej je položaj v Anconu postal najhuji. V Anconu je započela prava pravcata vojna. Topovski strelci; skupine ki begajo, dirjajo, napadajo; liki

bitke, ranjenci, mrtvi. Po ulicah se dvigajo barikade in koplejo strelski jarki. Hiše so vse zapahnjene, prebivalstvo beži iz mesta. Trdnjavi Sario in Aspi pri Anconu sta se izjavili za upornike. Te trdnjavi sta sedaj v rokah rdeče garde, ki se je ustanovila v Anconu. Pri anconskih postaji se je med uporniki in orožniki vnela bitka, ki je trajala dve uri. Uporniki so se jedva umaknili, ko so vojne ladje pričele streljati nanje in je bila izkrcana četa mornarjev. Umaknili so se proti Delav. Zbornici in na bližnje griče, kjer so se utaborili. V mestu je bilo oplenjenih več predelavnic, osebno jestvin.

Z morja so topordevke streljale vso noč, večino pa ne čisto.

V ponečeljek se situacija ni spremenila na boljše, dači se je čeznočito precej očiščilo. Uporniki se iz svojih postojank niso umaknili, dači so bombardirali z morja Del. Zbornico. V Markah in Umbriji se je proglasila v znak solidarnosti splošna stavka, tako v Terni in Narni.

Na pohodu je macego voj. avtomobilov in čet proti Anconu.

V znak solidarnosti so dne 29. junija proglasili delavci v Rimu splošno stavko. Merto kaže kaj pustolice. Iz Romagne prihajajo vesti, da se gibanje širi tudi preko te pokrajine. V Anconu pa se uporniki še vedno drže. Govori se o 200 mrtvih, brzokone pa jih bo kaj več, ker streljanje nadaljuje.

Poljedelski delavci so se priključili tvojim v vseh florentinskih pokrajinah. V Forliju je prišlo do spopadov z redarji; občinstvo je udrl v prodajalne ograde ter se oborožilo. V Cesenu so se pojavili tudi spopadi. Sploh vse po vsej rimski obali. Tako je njih je proglasena splošna stavka; vršili so se tudi tu spopadi. Sploh vse po vsej rimski obali. Tako je prišlo v Pesaru do praske med vojaštvom in uporniki, ki so zažgali hišo polkovnika. Javila se proglasila splošna stavka in spopadi iz Macerate, Perugia, Terni, Imole.

Tak je danes položaj, kaj prinese jutrajšnji dan, ne ve nihče. Ljudstvo je pač jasno pokazalo svojo voljo, da more več voj in Giolittijeva vlada je že stisnila rep med noge kakor poročamo na drugem mestu.

Z ozirom na te dogodke se je sestalo 29. junija v Rimu strankno vodstvo ter vodstvo Splošne delavske zveze k seji. O sklepih te seje in naslednjih vlad najstrožja tajnost.

Iz Jugoslavije

Ta in oni nam je že čital, da vse prečno vidimo in da ni prav, če odkrivamo rak rane nove »demovine«, češ, krasen črta naj se vse sveti v čistem zlatu, kar ostren črta že vsak človek pozna, za geljivo laž. Nam pa je za resnico, zato pričubje-mo povsem objektivno o položaju v Jugoslaviji po vseh iz tujinskih listov. Nam je namreč v prvi vrsti za resnico. In tako poznamo najprej sledeče bilčke iz »Slov. Naroda« z dne 23. junija o a) Narodnem predstavništvu

t. j. o 104. nemem šestmestniku z dne 19. junija. Med drugim se je razpravljalo o sledečem: Poslanec Gjorgjević vpraša ministra za trgovino, ali je res, da ima aprovizacija mesta Zagreba dovoljenje da sme »ao krčična žita in roke, ki so ji preostale, izvesti v izrazostve. Minister Mitić odgovarja, da je to aprovizacija mesta Zagreba in Zimnema zavodu v Sloveniji dovoljeno za to, da moreta kupiti predelane ene krčične žita in roke, ki sta ga letno po vsakih cenah in da moreta kupiti čim ceneje nabaviti druge življenjske potrebščine za prebivalstvo. Poslanec Gjorgjević opozarja ministra, da »kroči čim najstrožje kontrola, da se v to ekzijo ne bodo vrtili špekulanti pod imenom aprovizacije in da ne bodo izražali svojega žita. Poslanec Džamena vpraša ministra za promet, kaj misli ukreniti, da se čim prej opravi v Bosanski brodu naloženo blago in ogije, ki čaka že več mesecev na odpravo, med tem ko je za les za Italijo na razpolago zadnjo živilo vugovno. Minister Korošec naglaša, da so vsi transporti klasičificirani, n. pr. 1. vojaški, 2. preskrbovalni žit, ogije pa se nahaja na šestem mestu. Glede zlorabe ogijubi, da bo izvršil prisilno in ukreni potrebno.

Nato preide zbornica na dnevni red. Minister za konstitucijo Protić odgovarja na pripombe posameznih poslancev proti § 9. Pravi, da se vsi ugovori proti temu paragrafu morejo razviti v tri skupine: 1. Zlobiva se volina pravica za ženske, 2. zahteva se volina pravica za one naše državljane, ki imajo po mnenju pogodbi pravo opcije, 3. zahteva se volina pravica za one prebivalce južne Srbije, ki so glasovali leta 1915 za Srbijo, pa so se kasneje izrekli in sedaj povrnili. Kar se tiče ženske voline pravice, je vlada na stališču, da ostane pri tem, kakor sedaj, da ženske n'imajo voline pravice. Nekateri poslanci pravijo, da je to stališče vlade reakcionarno. Minister Protić pravi: Ako je temu tako, se nahajamo v dobri družbi: Niti Francija, niti Zedinjene države ameriške niso dale ženskam voline pravice. (Poslanec Korošec: To je slab primer.) Mi ne moremo dati ženskam te pravice, dokler ne postanejo vseh drugih ženskih pravic. Naglašajo, da se s tem odreženjem ženske voline pravice izključuje polovica našega prebivalstva od voline pravice.

Ženska volina v rodbini ni enakopravna z moškim, ali pri nas, niti v Avstriji. Izenačitev te voline pravice se ne sme izvesti prej, kakor da dobi ženska enovno, socialno in gospodarsko pravico. Pred glasovanjem proti za besedo poslanec dr. Hebrer, ki umakne svoj večerajšnji predlog (da se da ženskam volino pravico). Tudi poslanec Bartrac umakne svoj predlog z ozirom na izjavo ministra za konstitucijo.

Dostavki poslanca Makuliša se ne sprejmejo. Na glasovanje pride predlog poslanca Manojlovića, da se spusti beseda »jugoslovenski«. Zanj glasuje samo en radikal. Podpredsednik izjavlja, da je manjšina, § 9 se sprejme v celoti z nekaterimi pristavki. — Sprejme se na to § 10 z besedilom odbora brez izpremembe. Pri § 11, v katerem se nahaja odstavek: »Glasovalne pravice n'imajo oni, ki se nahajajo v obskribi, in invalidi«, povzame besedo poslanec Todorović in zahteva, da bi ta točka ne veljala niti vojne invalide, niti za delavske (to je cne, ki so po nezdodah pri delu postali invalidi). Minister Protić odgovarja, da je ta točka vzeta v zakon za to, ker je glasova siromskih ljudi lahko kupovali, ako pa gre za ono pripomoč, ki se dobiva po zakonu, je to nekaj čisto drugega. Za njim govori poslanec Subotić, ki v daljšem govoru poasiruje razne napake in pomanjkljivosti v členu. Pri tej pri-

liki konstatira, da dalmatinska pokrajinska vlada

IZ STRANKE

Delavci in vojniki proti vojni in za revolucijo

RIM, 29. jun.

Socialistična stranka, Delavska zveza, ves proletarij! Italije pozdravlja upor v Anconu! Zborniška skupina socialističnih poslancev se je neodločno borila v zbornici.

Vseled upora, vsled nastopa socialistične stranke in njenega postopanja v zbornici je vlada izjavila da ne bo poslala četi v Albanijo.

To je znaten uspeh; zmaga je ulice in stranke.

Ali to ne zadostuje? Ne sme se zaupati nobeni buržuazni vladi, najmanj oni Giolittija. Taka vlada je že po svoji naravi lažljiva in zavratna. Njene izjave ne zadostujejo na noben način.

Obavimo vnovič naš glasovni krk: Ven iz Valone! Zato vabimo vse glasuence po vojašnicah, tvojnicah in na polju, da čuvate strogo in zajemite, da ne bo nihče odstopoval.

Vojaki naj se priključijo proletarijatu, pripravljati upreti se takoj, ko bi vlada promclala dano besedo ter započela z vojaškimi ekspedicijami. Proletarijat bo stal vsikdar ob njihovi strani, pripravljen za vsak slučaj.

Drugo zahtevo stavlja proletarijat vladi: Ne takniti vojakov in proletarcev v Anconu!

Oni so izpolnili svojo dolžnost, pokorni državljanskemu in človeškemu čustvovanju. Oni so si doli glesu, ki ga je v Droneru sem Giolitti, ta poneščen črdenšen pogrezaščo se buržuazije, vrli v svet, in ki se glasi: Krje negoli nova vojna, — revolucija!

Ne takniti vojakov in proletarcev v Anconu!

Pripravljeni bodimo na vsak dogodek; stisnimo si bratki rke.

Pripravljeni bodite na naša povelja, ki vam jih bomo dali pri prvem poskusno kakšne vojaške ekspedicije, pri vsakem nadaljevanju vojaških operacij v Albaniji, pri morebitni reakciji na podlagi maščevanja nad Ancono ali drugimi kraji Italije.

Predno začnejo nove vojne; proti vsaki novi vojni; pri prvem groženju nove vojne je vaša dolžnost, o proletarci in vojniki, le ena sama: Revolucija!

ne priznava onih odredb, ki prihajajo iz Beograda, brez razlike, ali prihajajo od vlade ali od začasnega narodnega predstavnitva.

Poslanec Subotić vpraša, kako bo razumevala dalmatinska vlada zakon o polnočelnosti, ker se po novem zakonu narodnega predstavnitva o polnočelnosti proglasa polnočelnost z dovršenim 21. letom, ako dalmatinska vlada tega zakona ne sprejme, bodo imeli v Dalmaciji volilno pravico šele državljani z dovršenim 24 letom. (Klic: Taka vlada se mora razgledati. Minister Protić majo z glavo ter izjavlja, da naj Dalmacija vrne denar, ki ga je prejela, pa dobro.) Nato predlaga minister Protić, da se paragraf vrne odboru v novo redakcijo. — § 12 in 13 se spajata brez debate z dodatkom, da imajo volilno pravico vsi oni državljani, ki so v desetih letih došli pri nas demovins

Če že politika kaže tako luknjivo, po pa vsaj gospodarska politika kaj boljša. Pogledimo torej po kletskih načelih se vrši v Jugoslaviji

b) Agrarna reforma.

Le en slučaj, pa je za zadosti. Pogodba za eksploatacijo Auerspergovih gozdov je bila te dni podpisana. Tudi tukajšnje poverjenstvo za agrarno reformo je dalo na to famozno pogodbo svoj pečat.

Pogodbo so podpisali: za »Panonijo« lastnik »Panonije« Kariž in ravnatelj Hladec. — Za »Savo« sta podpisala Heng in Rešic. — Za »Gospodarsko zvezo« pa tajnik SLS duhovnik dr. Kulavec. — Pogodba je sklenjena na penajst let, in sicer tako, da sme skati, letno 120.000 m lesa, in sicer jelovine in bukove. Jelovino so plačali po 240 K, bukovo pa po 130 K. Današnja cena jelovine je 600 K, bukovi pa 400 K. Če računamo razliko med pogodbeno in današnjo ceno, dobimo, da bo družba zaslužila letno 35 milijonov kron.

Najlepše je pa tole: od kontingenta letnih 120.000 m mora dobiti, Kariž 40%, Javornik od »Savo« 30% ostalih 30%, pa »Gospodarska zveza«.

Zdaj se lahko zračuna, za koliko se je prodala »Gospodarska zveza«.

Kmetje in delavci! Tako rešujejo klerikali agrarno reformo!

»Slovenec« piše: »Naša stranka se bo vsega obsega teh velikih socialnih in gospodarskih problemov z vso resnostjo lotila.«

V tej pogodbi vidimo, kako se rešujejo ti socialni in gospodarski problemi in kako se »ustvarja močno orožje za naše reformatorično delo.«

»Večerni List« molči, Janez Kalan molči.

Eden najhujših protivnikov jugoslovenskega pokreta za časa Avstrije je bil knez Karel Auersperg, lastnik fidejkomisnih gozdov v Sloveniji, ki reprezentirajo približno en tretjino šumskega bogastva slovenske pokrajine. Po naredbi spadajo vsi ti gozdovi pod agrarno reformo.

Dne 3. maja t. l. pa je knez Karel Auersperg sklenil z lesnima družbama »Sava« in »Panonija«, ki sta v rokah nekaterih lesnih bogatašev eksploatacijsko pogodbo za les v svojih gozdovih za dobo 15 let in v svrhu izvoza tega lesa v Italijo. Ta dogovor se je izvršil pod patronato deželne vlade v Sloveniji ob pritegnitvi gospodarskih organizacij Slovenske ljudske stranke, iz zastopnikov katere stranke deželna vlada tudi obstoji.

Ta eksploatacijska pogodba nasprotuje javnim interesom, ker onemogočuje na eni strani izvedbo agrarne reforme nad šumami kneza Auersperga, na drugi strani pa obogatuje le posamezne lesne bogataše in pa kneza Auersperga, ne prinaša pa državi in javnemu gospodarstvu niti najmanjšega hanka.

To so prav le razmere in menda ni dosti več, kaj več besed. Člano je, da se ohanijo kapitalistom njih interesi, narod pa lahko pogine itak ima zdaj »domovino«. Ne, take domovine si nismo želeli, v mislih nam je gotovo boljša, ki ne bo krčevito branila interesov raznih ultra avstrijskih, nemških grofov in raznih Karižev. Ali taka domovina mora jedva priti.

c) Vnanja politika.

Vnanja politika se ravna povsem po ambicijah oseb, ki so danes na krmilu vlade. Človek bi tedaj, da bi moral Jugoslavijo in prvi vrsti iskati pridelatstva za Bulgarijo. Le če se ta prikloni Jugoslaviji, ali ji vsaj ne nasprotuje sovražno ima Jugoslavijo zajamčen in lepo prihodnost. Ali v Beogradu so kratkovidni misli. Tako se je objavilo te dni sledeče poročilo iz Bulgarije (Sredec):

Ministrski predsednik Stambulinski, ki je upal doseči sporazum z Jugoslavijo in ki je sanjal o jugoslovenski federaciji, se je zmotil. Iz Beograda je prišla vest, da bo Srbija okupirala Caribrod z orožjem, katerega eme anektirati po mirovni pogodbi. Imenovani kraj je naseljen izključno z Bolgari, toda vrhovni svet ga je dal Srbiji iz strateških razlogov. Pred nekaj meseci se je govorilo, da Srbija ne bo okupirala Caribroda in to se je smatralo za prvi korak do prijateljstva med Srbijo in Bulgarijo.

Ali zdaj je na čelu beogradske vlade dr. Vesnić, star in zgrižen sovražnik Bolgarov in vsa politika napram Bulgariji je dobila drugo lice. Srbi zasedajo boje Caribrod v dveh tednih, v sled tega bo srbsko-bulgarika meja zaprta za nekaj časa.

Koliko je v tej noči rečenice, nam ni znano; ali vidi se iz nje, da v očeh beogradske vlade vlada odločno protibulgarški tek. In to ni zdravo! V Bulgariji sami pa so se vsrile velikanske demonstracije proti anekciji Tracije po Grški. Na čelu demonstrativnega pohoda so bili Macedonci. (Dolje prihodnjič.)

Proletarski bojhot proti Ogrski

Proletariat je započel svojo lastno vnanjo politiko, in reči se mora, da je započel z dostojno silo, tako da ni dvoma več, da ga mora njegova politika dovesti do zmage. Najnoveše orožje proletariata je danes bojhot cele države — proletarska blokada, ki ima iste učinke kakor oficijelna blokada, ki jo država proglaša proti državi. Proglašanje bojkota strani preključitve je enakovredno vojni napovedi. Sicer pokorila ni čuti, liho in mirno se vse vrši, se preloži za kapitalista, ali uspeh se pokazuje v naključnih časih.

Danes vjuje proletariet s trino solidarnostjo dve taki bližnji vojni, eno proti Poljski, drugo proti Ogrski. O slednjem bojhotu imamo najboljša poročila. Izvršuje se vseporedi, v Italiji, v Jugoslaviji, v Avstriji, v Češko-Slovenski i. t. d. V Ogrsko ne

gre nobeno blago, nobeno pismo, noben časopis, nobena brzojavka. Odrzani so od ostalega sveta, Horti in njegovi krmilniki.

Na Ogrskem vlada zato že prava zmešnjava. Hejas, zverska svinja, poglavar tolovajskih častniških tolpe, dosedaj veren pristnik Hortija, se mu je upri in že vdrugič pozval Hortijevo vlado, naj odstopi, ker sicer prikoraka z vojniki v Budimpešti. Horty je nato zaukazal, naj se svinjo zapre. Potem pa si je zadevo premislil, pa je njegova vlada morala odstopiti. Menda se bosta zdaj hiena Horty in svinja Hejas lepo po častniški maniri pobotala. Za koliko časa, to se ne ve. Škoda bi bilo, če bi se te zverji porile med sabo predno pride dan maščevanja, kakor jih uganjajo Horty-Hejasove tolpe, vpijejo v istini in nebo; so pa tudi kruta obtožba proti ententi in njenim ministrom, ki še do danes niso našli niti besedice, s katero bi ugovarjale proti načinu kako se na Ogrskem teptajo človeške pravice. Sram jih bodi!

Ogrska vlada je hotela tudi pritisniti na ogrske socialiste, češ, naj se obrnejo do sodrugov v Ogrske, da ti zaustavijo bojkot. Vidi se, da začne gospodi štefarski že voda v grlo dreti. Socialisti so odvrnili, da povzamejo ta korak le ako se jim zanjmi sledeče: obustavljanje vseh političnih procesov proti komunistom, splošna politična amnistija, osvoboditev internirancev, upostavljanje vseh političnih svobod.

Vlada in parlament teh pogojev nista sprejela, socialistična stranka zato tudi ne gane z mezinem, temveč počeka, da bo bojkot omehtal trdo zabite glave reakcionarcev. Socialisti se tudi ne udeležijo občinskih volitev, iz istih razlogov, ki so veljali, da se tudi volitev v parlament niso udeležili.

Torej proletariet, stisnimo se krepkeje pas krog mordačavega trebuha ogrske buržoazije, da bo čimprej počil. Škoda ga ne bo.

Nemčija

V Nemčiji je danes 270 tisoč brezposelnih. Zato bolj in bolj vre med ljudstvom. Posebno kočljivo je položaj v Düsseldorfu, kjer si slede stavke dan za dnem, in kjer je še mnogo orožja med prebivalci.

Medtem so se vsrile v Bernu volitve v občinski svet. Veliko je 1.581.452 volilcev. Neodvisni socialisti so prejeli 611.614 glasov, soc. demokrati 272.058, nem. ljud. stranka 281.128, demokrati 113.143, nem. nacionalci 178.012, centum 59.823, antisemiti 65.511, razni 7088 glasov.

Širjina je zmaga neodvisnih socialistov, ki so prišli 88 mandatov, soc. demokrati 38, nem. ljud. stranka 40, demokrati 16, nem. nacionalci 15, centum 8, antisemiti 9 mandatov. Obe socialistični skupini štejeta 126 mandatov proti 99im buržoaznim mandatam.

Dogodki v Bulgariji

Prometni delavci v Bulgariji so stopili v gibanje v svrhu zbiranja svojega položaja. 24. 12. m. l. Na dan mirne demociacije, ki naj bi podprla zahteve delavstva, je prišlo v Soliji in drugod do prelivanja krvi. To je bil povod, da so delavske organizacije preglasile splošno stavko na železnice, da prestrašijo proti vladi Stambulinskega, ki je s krvo udušila zahteve delavcev za večjim kosom kruha in plačevala ljudem po 100-200 levov na dan, da strelojo na »rušilce redov«.

Strijk je zadobil politični značaj in je razburil vse delavske mase. — V večini širokih socialistov (t. j. socialistov demokrov z razliko od tesnih komunistov) so morali kljub svojim simpatijam za agrare (vladajoča stranka) in za vse druge, ki jim nudijo priljubljenost, da pričejo na ministrske stolec, pristopiti stavki, ker so delavske mase to odločno zahtevale.

Nastopila so preganjanja, mobilizacija železničarjev, zapiranje komunistov, ali vse to ni moglo zločiti strajkavne energije železničarjev, katerim so se nato pridružili rudarji s Pernika. Mase železničarjev so prišli in pognali v vojske, toda niti na pritisk ni dosegel namena, da bi se vrnila na delo. Novonameščeni delavci na železnicih, na prsti in pri telegrafu so tekem strajka popolnoma upropastili promet. Nihče se ni mogel voziti, pošte in telegrafa se ni mogel nikdo posluževati.

V taki mašni situaciji za vedačo so igrali široki socialisti — ker vedno in kakor vsi soc. patrijoti širni sveta — nesramno vlogo; njihov »akcijski komite« za vodstvo stavke je bil v vladi, da ji ponudi svoje usluge. Z raznimi spletkami se je posrežilo širokim, da so 18. februarja, po 57 dnevni stavki proglašili konec. Govorci se, da jim je vlada dala za to veliko 300.000 levov. Strajkavni odbor tesnih (komunistov) je bil prisiljen, da objavi konec stavke, a pokazal je tudi delavstvu vlogo širokih socialistov — socialističnih patrijotov.

Te dejavnosti je silno vplivalo na mase širokih (bili so zelo močni), v celi Bulgariji so te mase jelo zapuščati široke in prihodati k tesnim. Ko so voditelji širokih začeli svoj propad, so se polzili tistih tesnih manevrov, katerih se povod posledujoče občinski patrijate, ko vidijo svoj bankrot. V popuščanju napram tesnim in nezadovoljstvu mas, so ali tako daleč, da so se priznali k III. Internacionali in zahtevali spojitve s komunistično stranko tesnih. Vse njihovo stremenje je bilo zrcelno, da zaščitijo svoja mesta v stranki in svoje mandate v državnem zboru. Videli so, da so jih mase zapustile in izgubili so upanje, da se te povrnejo k njim.

Kakor so prej služili buržoaziji in skrbeli zase in za svoja debla mesta, a ne za socialistični pokret, tako so se hoteli vrniti k čistemu proletarskemu stališču, da bi si kolikor toliko ohranili svoj položaj.

Delavske množice pa nocoje izdajalcev v svoji sredi. Razumneje zaslepljene delavce, ki so jih »široki« desetletja zepeljavali, da so služili namreč: nemški sovinstvini in zločinski politiki buržoazije; razumejo te delavce, ne odpustajo pa voditeljem, ker smatrajo njihovo vračanje v vrste pravih proletarskih borcev za škodljivo. O vračanju voditeljev, zavestnih izdajalcev, ne more biti govora.

Bankrot širokih je bil sicer plačan s propadom tako velike stavke, toda popelen je 28. marca so se vsrile volitve v državni zbor: tesni (komunisti) so pridobili 62.854 glasov več kot pri volitvah lanskega leta, široki (socialpatrijati) se izgubili 27.809 glasov. Komunistična stranka je izvojevala kljub pritisku vlade in nasprotju od nje podpiranih strank 49 mandatov, socialistična demokracija so pa pridobili 78 mandatov (prej so jih imeli 391) Komunisti so imeli v 50 mestih (od 90) večino.

Strekovni črtilci so delali prej v dveh smereh: nevtralni socialno demokratski, in komunistični sindikati. Danes imamo samo strokovne sindikate priključene komunistični stranki.

Komunistična stranka Bolgarije bi mogla že danes prevzeti oblast v svoje roke. To se je pokazalo tudi ob priliki poslednjih dogodkov. Ali ker je Bolgarija obkrožena od smeh covražnikov, bi bila kot komunistična država pogazena od obkrožajočih je kontrarevolucijarnih sil.

Delavskih svetov ni v Bolgariji, oni za sedaj niso se po mnenju tamkajšnjih sodrugov potrebni, ker stoje politično in strokovno gibanje čvrsto v rokah komunistov.

Slavi in sramoti bolgarskih širokih socialistov odgovarja vstajanje jugoslov. proletariata in propadanje jugoslov. soc. demokracije.

Vabilo na novo naročbo!

V pondeljek, dne 5. Julija t. l. prične izhajati naš list, »Delo«

trikrat na teden

In sicer bo izhajal vsak pondeljek, vsako sredo in vsak petek popoldne.

NAROČNINA

za celo leto znaša	Lir 30—
„ pol leta	„ 15—
„ tri mesece	„ 7-50
mesečno	„ 2-80

Posamezne številke se bo podajalo tudi v nadalje po 20 stotink.

Domaci vestnik

Volitve v zavode socialnega zavarovanja

Ker so pred durni volitve v zavode socialnega zavarovanja (pokojniški zavod, zavod proti nezgodam, bolniške blaginje), so delavske organizacije sestavile mešan odbor, ki se bavi s pripravo, k tem volitvam. Ta odbor sestavlja imenike delegatov delavskih organizacij v upravne odbore gerilmenovnih zavodov. Ti imeniki bodo svoj čas objavljeni v listu hkrati s povabilom, da delavstvo glasuje zanje. — Febracije in Zveze, ki so tozadevno sprejele povabilo, da določijo svoje delegate, naj torej to čimprej.

MESAN ODBOR DEL. ORG.

za volitve v zavode soc. zavarovanja.

Ustanovitev zadruge voznikov za Trst in okolico. V nedeljo 27. t. m. popoldne se je vršil v Padričah v prostih gostilni pri županu ustanovni občni zbor zadruge voznikov za Trst in okolico. Zboru je predsedoval in poročal sodrug Regent. Po kratkem pregledu o potrebi ustanovitve te zadruge je prečitali združna pravila, ki so bila, po kratki razpravi in po nekaterih izmenjavah, sprejeta enotno. Ker je bil izvoljen sledeči odbor: Čok Mihael, predsednik, Lonjer 164, Grčić Zorko, podpredsednik, Padriče 19, Čok Karol, tajnik, Lonjer, Petot Antan, Krizmančič Rudolf, Kalo Karol, Grčić Matija, Kurel Lovrenc, Kralj Jidevčič, občutniki. Nadzorstvo: Grčić Antan, Padrič 7, Glavina Franc, Lonjer 115, Kralj Luka, Trebše 22. Režem Just, Bezovica 110, Kurel Mihael, Rimazije 12.

Urad je naš dober sodrug Jeršek, ki je bil pri raznih andriških izgrelih v Trstu slučajno smatran ranjen. Sodrug so mu pripravili res gniliv spraved. Lehka mu zemlja! — Ob tej priliki naj odgovorimo na razna vprašanja, kakaj o andriških izgrelih v Trstu nismo poročali nišesar. Zato, ker ni bilo dovoljeno poročati objektivne resnice. V sled interpellacije poslanca sodr. Cosatinija nam je zdaj to mogoče in bomo v eni prihodnjih številki podali točno poročilo, kaj je bilo v resnici na vsaj stvari.

Jugoslovensko učiteljsko in novi učni načrti. Sprejeli smo in pričubujemo, ker se v bistvu strinjamo z vsebino okrožnice učni. Zveze, darsi nekaterih podrobnosti ne odobrujemo.

Z okrožnico od 9. maja 1920, štev. 311/3904 je predložil šolski oddelek Gen. civ. komisarijata v Trstu jugoslovenskemu učiteljskemu v pretes in de-

finitivno ureditev neki začasni učni načrt, ki naj bi veljal za daljšo dobo kot temelj vsega šolskega dela v naših pokrajinah. V skrb za bodoči duševni razvoj jugoslovenskega naroda je sklenila »Zveza jugoslovenskih učiteljskih društev« v Trstu na izredni seji upravnega sveta, ki se je vršila dne 24. junija t. l., podati v naslednjem jugoslovenskemu učiteljskemu nekaj smernic, ki naj jasno določijo pred oblastjo in narodom naše stališče z ozirom na predložene učne načrte, a naj obenem tudi uredijo meš učiteljskim samim postopanje v tem vprašanju:

Ljudska šola je potrebna preustrojitve; zahteva jo novi duh časa, zahtevajo jo nove socialne in državne tvorbe.

Način preustrojitve pa mora biti demokratičen; sodelovati morajo vsi prizadeti čimtelji: starši, učiteljsko in država.

Samodoločba narodov ima v gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju mnogo važnejšo vevino nego v zgolj političnem.

Ustroj ljudske šole je ena izmed najvažnejših nalog, ki jo mora tedaj izvršiti vsak narod za se.

Ne oziiraje se na vsebino predložene podrobnega učnega načrta, zahteva jugoslovensko učiteljsko, da morajo biti vse reforme šole sad temeljnih pretesov, pri katerih naj sodelujejo vsi gori omejeni čimtelji.

Tako delo pa zahteva tudi primernege časa.

Iz teh razlogov odklanja jugoslovensko učiteljsko pred vsem:

1. vsak birokratični način preustrojitve naših šol;
2. izjavila, da je odmerjen čas 10% dni tako krat, da bi ne zadovoljval niti za pripravljalna dela, kaj šele za stvarno obravnavanje tega važnega predmeta.

Prehajajo na merikotno oceno predložene podrobnega učnega načrta:

1. zahtevamo od bodoče ljudske šole, da odgovarja kulturnemu stanju našega naroda, da se oziira na specifičnu značaja našega ljudstva, da odgovarja njegovi socialni strukturi, da ne prekinja nasilno tradicionalnih vezí, s katerimi je naše ljudstvo vezano na preteklost in narodno sorodstvo; skratka, da nova šola respektira duhovno strukturo naroda, da bodi oprečena vsakega nepotrebnega teoretičiranja in badi zgrajena z vidikov čim večje praktičnosti, iz česar sledi nujno, da je enoten načrt za podružne in mestne šole pluska v obraz zahtevani praktičnosti.

2. O vseh teh, črso primernih zahtevah ni v predložnem načrtu niti sledu. Kar velja za nas kot premagano stališče, se nam zopet predstavlja kot kromaj »novum«. Birokratično izuhtan, birokratično v par dneh predelan, naj bi ta načrt uklenil našo šolo za dolgo let v spone birokratizma. To je nekaj kulturni okrota, ki ne more zainteresirati nobenega, ki ne more opredeliti našega duševnega življenja, a skuša obenem napraviti iz Jugoslovena jugoslovensko govorečega Italijana.

Tako se nam kaže tedaj ta novi učni načrt kot kulturno nazadnjastvo najhujše vrste. Jugoslovensko učiteljsko ne more in ne sme sodelovati pri takem načrtu, ker bi bilo tako postopanje kulturno zločin.

Hočemo šole za ljudstvo in ne za državo. S primernim preustrojem hočemo dvigati znanjanje ljudstva za to njegovo najvažnejšo kulturno ustanovo. Pritegniti ga hočemo k sodelovanju pri tem plemenitem, odgojnem delu. Vsako zgolj birokratično šolsko delo bo ostalo lujstvu tuje, ter ne bo prispevalo k toliko potrebni regeneraciji človeštva.

Iz vsega navedenega izjavljamo sledeče sklepe: 1. Jugoslovensko učiteljsko odklanja sestavo definitivnega podrobnega učnega načrta na podlagi predloženege programa. 2. Za prvo silo naj se sestavi podrobni učni načrt na podlagi starih načrtov in šolskih tehnikov, oziiraje se na dejansko izpremenjene politične razmere.

Jugoslovenska stolica v Padovi. Poroča se, da se bodo na pedovski univerzi vršili izpiti za usposabljanje v poučevanju slov. in hrv. jezika.

Vraščmo, kdo poučuje slovenščino in hrvaščino na pedovski univerzi, v kakšen namen in komu bodo ti — izpiti prav prišli?

• Menimo, da naj se najprej v naši pokrajini uredi slov. in hrv. srednješolstvo, da bodo mogli domači mladeniči nadaljevati svoje učerje doma; padovanjske prikluse pa naj se opusti, ker sila diše po onih avstrijskih »Schneellcursh«.

Anglošti in francoski začetni in nadaljevalni tednji ter tednji za dec. in trgovsko korespondenco (na Acquedotto 20, I. nadst.). — Opozorja se vse one, ki so se že vpisali, kakor tudi one, ki bi se še želeli vpisati, da se prične pouk s prvim julijem. Priporočamo najtopleje našim ljudem, da bi se v čim večjem številu prijavili k učenju teh velevažnih svetovnih jezikov. Nadaljne prijave se sprejemajo ob ponedeljskih, sredo in petkih od 19 do 21.

Obnovitev Juljske Benečije. Z dnem 1. aprila 1920. je te tehnični oddelek Juljske Benečije prevzel vodstvo del za obnovitev v razdejanih pokrajinah ter je v to svrhu ustanovil urad obnovitve z vsem delokrožjem in poslovanjem, kakor ga je imelo dosedaj vojaško ravnateljstvo tega podjetja v Jul. Benečiji.

Dela za obnovitev se razpodele v pet avtonomnih odsekov, ki bodo poslovali za te okraje: Odesk Tržiš, (sedež v Tržcu), obsega: tržiški okraj (t. j. sodna okraja Tržič in Cerinjan).

Odesk Gorica, (sedež v Gorici), obsega: gorški okraj (t. j. sodne okraje Gorica, Ajdovščina, Kana), izvezmi na demem bregu Soče letča Brda).

Odesk Gradiška, (sedež v Gradiški), obsega:

gradiški okraj (t. j. sodne okraje Gradiška, Kormin ter Brda).

Odesk Tolmin, (sedež v Tolminu), obsega: tolminski okraj (t. j. sodne okraje Tolmin, Kobarid, Bovec, Cerkljo in zono krog Trbiča).

Odesk Istru in Kras, (sedež v Trstu), obsega: Istro, Trst, sežanski okraj (sodna okraja Sežana in Komen) ter pasove zasedene preko mej teh okrajev.

Vsak zainteresiranec naj se od sedaj naprej obrne do svojega odseka z naslovom: »Tehničnemu oddelku Jul. Benečije. Urad obnovitve. Odesk...« (»Al Dipartimento tecnico della Venezia Giulia. Servizio ricostruzioni. Sezione di...«).

Društvo državnih vpokojencev se je ustanovilo dne 20. t. m. v veliki dvorani Delavske Zbornice. Prisotnih je bilo okrog 500 vpokojencev, samih trpinov, ki jih je država izbrala za zadnje trohe njihove moči ter potem odpravila z banjsko »pokojnino«.

Odbor je sestavljen sledeče: Albrogheff, Vilenik, Renner, Pechotich, Gladulich, Mardini, Badinski, Schmidichen, Schoba.

Tajništvo se nahaja v ulici Olmo 4, kjer zadobe člani pravno pripomoč.

Sklenilo se je tudi pogajati se z okr. bolniško blagajno radi sprejema vpokojencev in njihovih družinskih članov, ter predložiti oblastim spomenico z zahtevo raznih poboljškov na pokojnici.

Društvo je pristopilo k Delavski Zbornici, in v tem koraku starih duševnih delavcev naj se zgledujejo mladi, aktivni.

Novo skladišče »Delavskih konzumnih zdruag«. Prihodnji teden se odproi otvorijo eno novo skladišče in sicer v sv. Križu pri Trstu. Naši zavedni delavci so si želeli, ter tudi napravili potrebno agitacijo v to svrhu že leta 1912, toda tehnični razlogi so ovirali vodstvo »Delavskih konz. zdruag« ustreči želji in potrebi prebivalcev. Tudi sedaj se je moral preprežiti še kako hibo v tem oziru, in le s težkim naporom se je posrečilo vodstvu biti kos vsem naugodnostim, da je končno zadovoljilo naše Krizane.

Ako se tedaj vzame v poštev razne tehnične ugodnosti, ki ovirajo otvoritev še mnogih drugih skladišč na Krasu, ter, da se mora računati na gnotna sredstva, praktično osemje, vesetransko garancijo za dober uspeh, morajo priti do prepričanja vsi oni naši zaupniki in sodrugi, ki zahtevajo toliko od nas v »Delavskem domu«, kolikor na ravnateljstvu »Delavskih konz. zdruag«, skoro vsak dan, naj pridemo k njim obdržati shode in govore v ta namen, da je pri vsaj resni volji toliko dela na enkrat nemogoče storiti. Našim zaupnikom in sodrugom na Krasu, ki so od družin nadlegovani in pošiljani k nam v svrhu otvorenja novih skladišč nalagamo, naj jih položaje, ter razložijo stvarno, da vsa ne bi mogla od danes do jutri izvršiti. Naj se le deluje neumorno, nabira člane, ter tudi lahko sprejema deleže, ki se v isti namen vložijo v hranilni oddelek »Delavskih konz. zdruag«. Vodstvo pa bo skrbelo, da sistematično po času in potrebi, ustreže in zadovolji vse. Od trga do trga se bodo razširila naša skladišča, samo nekoliko potrpljenja potrebno.

Drobiž. Ne bo drugače; sami ga bomo morali kovati, ker če se zanašamo, da poklicani faktorji vendar enkrat uredijo to mizerijo z drobižem, ki traja pač že predolgo časa, menda ne konča ta skandal nikoli. Zdaj imamo to novost, da tudi tramvajski uložbenici niso sprejeti več znanj v plačilo. Imajo povsem prav, ker ravnateljstvo tramvajev s svoje strani tudi neče sprejeti znanj od svojih uslužbencev, tako da ti reveži po trdem dnevnem delu ostanejo s polno pestjo štirioglatih kosčevok papirja, ki se jim potem odbijejo na plači. Tramvajsko ravnateljstvo pa je izumilo nov način odiranja. Če namreč nimas drobiža, ko stopiš na tram, si priložen kupiti kar cel blok vseh listov, ki stane od treh lir naprej. Če te listke potem res rabiš, to te nihče ne vpraša. Bistre glave ti pri tramvajskem ravnateljstvu, kaj ne?

Praktičen tedaj za čevljarje, ki bo trajal 8 tednov v večernih urah (16-30-19) izvezmi sobote, nedelje in praznike, otvorijo Zavod malih obrtov (Istituto per le piccole industrie — Trst, via Lazzaretto vecchio št. 52), Vpisnina 15 lir.

Obrtni davek za dveletje 1920-21. Finančno ravnateljstvo za Primorsko opozarja prizadete, da morajo predložiti izjave v svrhu odmerjanja obrtnega davka za davčno dobo 1920-21 davčni upravi, oziroma davčnim oddelkom pri pristojnih civilnih komisarijatih do konca meseca julija 1920. Po preteku tega roka, ki se ne podaljša, se odmeri davek tistim, ki ne bi bili predložili izjav, uradnim potom s konumacijskimi posledicami, o katerih govori § 42 obstoječega davčnega zakona.

Sestanek državnih uradnikov, ki je bil že enkrat po oblastih prepevoden, se vrši v nedeljo, 4. julija. Posebnih vabil ni treba, dovolj, da se vsakdo legitimira kot drž. uradnik.

Kopelji. Morska kopelji v Sezlanu se je otvorila v nedeljo, 27. t. m. — Javna ljudska kopelji pri svetilniku ostane ob ponedeljskih, sredo, petkih in sobotah od 14-30-16 rezervirana za vojaštvo. — V tržaški luki so opazili morskega volka; pozor kopa-joči se!

Izplačevanje pokojnin od strani tržiške občine. Tržaški municipij naznanja: Pokojnine, vzdrževalne vdovam, podpore, vzgojevalnice in miloščine, nakazane občinskim vpokojencem, njihovim vdovam in sirotam, ki so se dosedaj izplačevale v mestni zakladnici, bo izplačevala od julja dalje poštna blagajnica (čkovni oddelek) in sicer na dom prejemnikov. Izplačujočemu organu morajo prejem-

Urbanjakovi:

Jarek.

Zimsko solnce se je nagibalo proti zatonu. Sivo-modra merska gladina tam v ozadju je zdajpazdaj nenadoma zarezala v umazano rdečo luč, kakor hitro je nasiteno siv oblik pretegnil preko motne solne plošče.

Na vršičku strmega grička se je v istem času odciševalo dvoje bitij: vzhodno, zatemnjenega, ne baš lepega lica, v katerem pa je žarelo dveje voljkah, zagonetnih oči, ter slika, neobičajno nežna ženska postava, ki pa je kljubu temu izdajala v nspetosti svojih mišic veliko hrepence po življenju.

Prispela sta na vrh brba, in očividno je vodila njuna pot sedaj v dolino. Ali na vršičku sta za hip obstala kakor vklešana v maramor, ker zarla sta se v daljavo, v morje in v vse one barvaste luči, ki jih je odsevala ona tajnstvena množina vode. Sicer so jima žarela lica rezega zimskega zr

Socijalni preobrati v preteklosti

(Dolje.)

Zadruga starih Slovencev.

Preidimo zdaj k našim predčim, ki so tudi potomi velike arijske rodbine in eno osmi plemen indoevropske veje Arijeve.

Ob času, ko se na Grškem in v starem Rimu izvršila socijalna revolucija, ki je strmo glasila rodovinsko družbo in postavila temelj politični državi, so stari Slovenci živeli v srednjem stadiju barbarizma po planjavah in dolinah sedenja (južnozpadne Rusije, Ukrajine, Poljske, Češke in Slovaške ter severne Nemčije). Njihova prvotna domovina, kjer so preživeli divjaško dobo in prvi stadij barbarizma, je bila centralna Azija (Indija) kakor vseh Arijevc. Kedar so Slovenci prišli v severovzhodno Evropo, ni mogoče povedati. Sklepa se pa lahko, da so bili zadnji med indoevropejci, ki so zapustili Azijo, kajti Grki, Latini, Kelti, Germani in Litvini so že bili na jugu in zapadu Evrope, ko so Slovenci še bivali v sedenji južni in centralni Rusiji. Iz tega sledi, da so Slovenci vsled nekih nerazumljivih razmer precej zaostali v razvoju za svojimi predavimi brati. Že prej smo omenili, da so se indoevropejci in Semiti šele takrat preselili iz Azije, ko so že vdomačili živino in znali po malem obdelovati polje. Preseljevanje je bilo potrebno, kajti stara domovina jim je postala pretesna in premalo je bila paša za ogromne črede. Ko so torej Slovenci prišli v Evropo, so imeli s seboj svoje črede, pridelovali so žito in se počasi pomikali v gornji stadij barbarizma. To je bilo vsekarer več tisoč let pred Kr.

Iz te dobe nimamo o Slovencih nobenih pisanih podatkov. Sami niso poznali pismenosti do devetega stoletja po Kr., ko so se že večinoma pokristijani, a ustnih izročil je zelo malo. Prvi grški in rimski pisci, in zgodovinarji niso znali nič o Slovencih. Omenjajo sicer gotove divje narode, ki so bivali vzhodno od Donave in severno od Karpatov, ali ker so med Slovenci in Grki ter Rimljani živela razna druga divja plemena, so zadnji smatrali, da ni med njimi nobene razlike. Tako n. pr. piše grški zgodovinar Herodot o divjih Skitih, navaja pa čisto slovenska imena. Rimski pisatelj Plinij imenuje Slovene Vende. To besedo si je izposodil od Germanov (starih Nemcev), ko so bili Vendi naseljeni ob reki Vsi do Gdanskoga zaliva. Neki drugi rimski pisatelj (Tacit) je krstil Slovence z imenom Veneti. Šele ko je bila končana gotoska in hunska invazija, so se počeli Slovenci v vzhodnoevropski Evropi in prišli v dotiko z Grki in Rimljani. To je bilo v začetku petega stoletja po Kr. Rimski pisec Prokopij jih leta 550. prvič imenuje popačeno »Sclaveni«, dočim je grški pisatelj Prokopij že leta 512. pisal, da je severna Germanija polna »Slavenov«.

V tem času so se Slovenci že drugič selili pod pritiskom sosednjih narodov. Bili so že visoko v gornjem stadiju barbarizma in njihova zveza rodov je bila na vsaki stare rodovinske organizacije. Prej, dokler so Slovenci bivali skupaj, so govorili eden jezik, kate-rega ostanki so se nam ohranili v staroslovenskih cerkvenih spisih v glagolici; vendar pa je bil prej vsak rod polnoči podložni razkosanju skupnega jezika s svojim narečjem. Tako so iz stare rodovinske zveze nastali Rusi, Poljaki, Čehi, Slovaki, polabski Slovenci, Rusini in Lužički Sibi na severu, Slovenci, Hrvatje, Srbi in Bolgari na jugu. Bolgari so mongolskega rodu, ki so sprejeli jezik podobnih Slovencev. Slovenci so edini rod, ki je obdržal ime starih dedov, ki so se imenovali Slovenci.

Odkod izvira ime Sloven ali moderno Slovan, ni še dognano. V »Enciklopediji Britannike« čitamo, da ga znanstveniki tolmačijo iz besede »slovar«, drugi pa iz »sloves« in »loveti«. Slovanstvo se uvrsta v »davnih časih« smatrali semo za »slovanstvo« in si deli morda že v svoji prvi rodovinski lastnosti ime Slavi, iz katerega se je polegoma razvila beseda Slaveni. Slovenci, Slovani. Stara zadruga slovenska imena imajo melone vsa končnica »slave«, ko n. pr. Tomislav, Venceslav, Bogoslav i. t. d. Omenjena razlaga je torej lahko pravilna. — Prej omenjeni grški pisec Prokopij piše o vzhodnih Slovencih z imenom Anteji, ki govorijo enak jezik kakor »Sclaveni« in oboji da so se prej imenovali Sorbi, torej Srbi.

Ko so Slovenci prišli v stadij, da bi bili iz stare rodovinske družbe prešli v enotno politično državo, so se morali raztrgati in raziti na vse strani največ zaradi večnih bojov z Goti in drugimi germanskimi rodovi ter s Huni, ki so se navzeli na rje iz Azije in jih večinoma podčrtili. Ko so se »Sclavi« in »Sclaveni« rodovi ločili od ostalih in prekrasili karneje ter se razšli po vseh krajih sedenja Ogrske, Balkana, Avstrije, Bavarske, Benečije in po deželah ob Jadranu, so se bili v stari rodovinski organizaciji in imeli so izvoljene glavarje, ki so se zvali knazi, vojvodi, veliki župani i. t. d. S tem njihove družbe je bil dočela demokratizem in v gospodarskem oziru je bil primitivni komunizem. Slovenske zadruga organizacija je bila tako močna, da se je ohranila še več stoletij potom, ko so Slovenci imeli samostojne politične države in ko so bili podaniki drugih.

Oblika družine je bila patriarhalna. Naši zgodovinarji, ki so stari dobo opisali zadrugi sistem starih Slovencev, nimajo nobenih podatkov, leko je bilo z roditelji, vendar se lahko sklepa, da so bili do časa pokristijanjenja polgamišči, to je imeli so po več žen, kakor je bila navada pri vseh barbarih.

Slovenci so že imeli obdelovalno pravo, ko so se pokazali pred obči zgodovine. To dokazuje, da je tudi pri njih takrat že igrala privlačna lastnina večjo ulogo. Da so prej imeli materialno pravo kot vsi drugi stari narodi, je pomenilo iz nekaterih pravic o njihovih junakinjah. Češka Libuša je »zasedla knežji prestol«, ohranila je imela dva brata in Poljaki so imeli Vando, ki je vladala nad rimci. Zgodovinarji tudi omenjujejo, da so stari Slovenci volili žene za svoje starešine.

Konstitucija slovenske zadruge je bila sledeča: 1. Sorodovini se niso smeli ženiti med seboj. To je bilo temeljno pravo, ki je čelo osnovno zadrugi se v najstarejših časih divjaštva. Dokler je bilo v veljavi materialno pravo, so bili moški od zadruge in bivali pri svojih ženah v sosedni zadrugi. Z očetovskim pravom je pa ta dolžnost padla na ženski spol in vsi moški so s svojimi družinami ostali v zadrugi.

2. Primitivni komunizem je bil podlaga zadrugi. V zadrugi nima nihče svojega posebnega premoženja. Vse premočilo in nepremično imeje, zemljišče, baje, vsa živina in vse hišno in gospodarsko sredje je skupna lastnina vseh zadrugarjev. Vsi žive skupaj in delajo drug za drugega. Kadar jim je koga pretesno, postavi kraj ne drugo in trebo in tako je včasih bivalo v eni zadrugi od sto do tristo sorodovincev.

3. Vzajemna obramba. Člani slovenske zadruge so bili dolžni braniti zadrugo imetje, svoje žene in deca pred sovražnimi napadi in pred zločinom. Kakor pri vseh narodih v barbarizmu tako je bila tudi pri Slovencih v navadi krvna osveta. V Staretovi »Občji zgodovini« čitamo: »Splošna slovenska navada je bilo maščevanje. Če je kdo koga ubil, vzdignila se je vsa zadruga ranjkega zoper zadrugo, iz katere je bil ubijalec, in vnel se je hud boj, ki včasih ni prejel, dokler nista zadrugi drugo drugo do dobrega položaja.«

4. Sprejemanje tujecev v zadrugo. V vojni ujeti tuji so bili sprejeti v zadrugo. Takim novim članom so Slovenci rekli »ognjiščanin«, zato ker je dobil

pravico, da sme z njimi vred posedati za enim ognjiščem. Sprejemanje tujecev v zadrugo se je navadno vršilo s primernimi ceremonijami.

5. Vsi člani zadruge imajo skupno ime. Ki se je navadno glasilo po prvem predniku. Ako je bil ta Svetoslav, so se vsi potomci v zadrugi imenovali Svetoslavoviči, če je bil Marko, so bili Markoviči. Nebrojne vasi na Slovenskem, Hrvaškem, Srbskem i. t. d. se še danes imenujejo po starih zadrugah, ki so tam bivale, n. pr. Vidoveci, Viakovci, Ivanci i. t. d. (Na Belokranjskem sp. Adlešici, Vranoviči, Drašiči, Vidoviči i. t. d.)

6. Skupno zadrugo pokopališče. Slovenci so večinoma sežigali svoje mrtlice, kakor je bila navada pri vseh narodih v gornjem stadiju barbarizma, in pokopavali so pepel v lončenih žarah. V ta namen je imela vsaka zadruga svoj prostor za pokopavanje.

7. Zadrugi glavar. Vsaka zadruga je izvolila svojega glavarja, ki se je zval starešina (pri Hrvatih domočin, drugod pa gazda, gospodar, knez, vladika, pri Bolgarih kmet). Izprva je bil najstarejši oče obenem starešina, toda pozneje so volili tistega, ki se jim je zdel najmočnejši. Starešina je varoval zadrugo svetinje, daroval bogovom žrtve, določil in vodil vse gospodarske stvari; vsi zadrugarji so ga morali ubogati in spoštovati. S časom so umrle starešine tudi oboževali in jih častili kot bžne varuhe.

Videli smo, da je bila skoraj na enak način organizirana zadruga pri indijanskih Isokviščanih, Grkih in Rimljanih. Povsod je bila demokracija, enakopravnost, primitivni komunizem.

Več slovenskih zadrug se je združilo v bratovščini, kateri so rekli župa. Župa je bila slovenski to, kar je bila pri Grkih fratre in pri Rimljanih kurja. Župa je zopet imela svojega glavarja, ki se je imenoval župan.

MALE VESTI

Nezgodba v Medeuži. V Medeuži v Furlaniji se je vnela zaloga smodnika, vsled zanikarnosti onih gospodov, ki jim je bila poverjena shramba vseh onih nagromadenih kupov granat in bomb. Učinek je bil grozovit, cele vasi so razdejane. Krog sto ljudi je renjenih ali mrtvih. Ljudje beže iz usodepolne bližine smodniških zalog.

Vprašati je dovoljeno, kako to, da se sme kar cele milijone granat in bomb gromaditi v neposredni bližini človeških bivališč? Ako se to sme, čemu potem take zaloge ne napravijo v bližini palač mestnih bogatašev? Upri bi se proti temu, to je enkrat gotovo. Ljudstvo v Medeuži pa je že ponovno prošlo, naj se te zaloge spravijo na varnejši kraj. Našle je vedno le gluha ušesa. Morda bo zdaj kaj pomagal?

Papež je obol. Papež Benedikt XV. je te dni nevarno obol. Zdelo ga je kap na desni strani, in bati se je, da podleža.

DELAVSKE ZADRUGE ZA TRST, ISTO IN FURLANJO

registrovana zadruga z omejenim poročilvom

Da izvršimo sklepe zadnjega občnega zbora, sklicujemo

ČLANSKE SHODE

in sicer se bo razpravljalo na vsih sledeči

DNEVNI RED:

1. Otvoritev shoda in izvolitev predsednika;
2. Izvolitev skladniških pregledovalcev;
3. Ukrepi glede novih skladišč;
4. Slučajnosti.

V Trstu:

V soboto, dne 3. julija 1920 ob 20

v dvorani izobraževalnega društva na Vrčeli, za kraj Vrdele - Scoglietto skladišče št. 18, Vrdele, ulica Monifalcone.

V ponedeljek, dne 5. julija 1920 ob 20

v dvorani izobraževalnega društva v Škeranju za spodnjo okolico (Škedenj) skladišče št. 17, Škeranj, »Mercato«.

V petek, dne 9. julija 1920 ob 20

v dvorani izobraževalnega društva na Ponizani za okraj zgornja Kjarbola, skladišče št. 34, zgor. Kjarbola 146.

V Furlaniji:

V sredo, dne 7. julija 1920 ob 20

v občinski dvorani, za občino Faro, skladišče št. 23.

V četrtek, dne 8. julija 1920 ob 20

v dvorani izobraževalnega društva za občino Sagra 2. Skl. št. 42

V četrtek, dne 8. julija 1920 ob 20

v dvorani Delavskega doma, za občino Gradiska, skladišče št. 33

V četrtek, dne 15. julija 1920 ob 20

v dvorani Delavskega doma, za občino Červinjan, skladišče št. 43.

V četrtek, dne 15. julija 1920 ob 20

v dvorani Delavskega doma, za občino Trst, vstevši skladišča 14, Piazza Municipio 32 in 24 Panzano.

V torek, dne 13. julija 1920 ob 20

v dvorani Delavskega doma, za občino Ajello, skladišče št. 53.

Opomni vsem članom!

Po članku 12 zadrugi h pravil spadajo vsi zadrugniki v oni okraj, v katerem se nahaja skladišče, v kojem se navadno poslužujejo. Zato se smejo udeležiti samo shoda v svoji občini ali v svojem okraju.

Vsak shod je sklepčen, ako se ga je udeležil ena četrtina vpisanih zadrugnikov. V slučaju, da ob napovedani uri ni navzoče potrebno število članov, se bo vsi shod pol ure kasneje ob vsakem številu članov. Predsednik shoda se izvoli vsakokrat posebej z večino glasov. — Po članku 3 zadrugi h pravil sme vsi člani svoje pravice tudi po mandatu s tem, da izroči pooblastilo svoji sopregi ali kakemu drugemu členu, ki opravlja njegovo gospodarstvo. Pooblastila se morajo podpisati v enem izmed zadrugi h skladišč ali v osrednjem uradu.

Kot leg timacija za udeležbo na shodih je veljavno potrdilo o izročenih nakupnih znamkah in izkaznica živ, ki mora imeti pečat skladišča, v katerem se član redno poslužuje.

TRST, dne 1. julija 1920

RAVNATELJSTVO.

Sedovi buržoazne družbe. Iz Chicaga v Ameriki prihaja tale značilna vest, ki je vredna, da se ponatisne, ker kaže, kako kapitalistični sistem dovede do zločinstva, ker mora dovesti do tja:

Policijska je prišla na sled, da je postal krožek, ki je razbijal razbojna okna. Na ta način so bile zavarovalne družbe vsako leto osleparjene približno za pet in sedemdeset tisoč dolarjev. Seveda je bil ta hudodelski krožek le odkrit, ko se je policijski posrečilo prijeti enega zaročnika.

Arretiran je bil Fred Galvin, ki je bil obenem uslužbenec American Bonding & Insurance kompanije, ki je razbil okno Wilt Drug kompanije.

Galvin je izpovedal, da ga je najel Benjamin Beris, predsednik American Plate Glass kompanije, da razbija šipe. Najet je bil za eno leto. Za majhno okno je prejel petdeset dolarjev, za veliko pa pet in sedemdeset. Ko je bil Galvin najet za razbijanje šip, je odšel v New York, kjer je dobil službo čenica pri American Bonding & Insurance kompaniji, ker je bila njegova ponudba za deset odstotkov nižja od drugih kompetetov.

Dogovor za razbijanje šip je bil tale:

Galvin in Arthur Bastien, čenilec za odbor zavarovalnih družb proti ognju, napravita poročilo, da je šipa poplajoma zdrobljena. Beris napravi novo šipo in zahteva zavarovalnino in zavarovalne družbe. Galvin je pa imel nalogo, da ubije šipo v vogalu, tako da se lahko porabi za manjše okno. Ko je bilo najprvo ubito veliko okno, je Galvin ubil manjše okno, da so prirežali zopet šipo iz velike šipe.

Bastien je seveda izročil Galvinu imena vseh ljudrki, ki so zavarovale svoje šipe pri kompaniji, pri kateri je bil Galvin zaposlen.

Razbite so bile šipe, ki so bile vredne od 1,500 do 5,000. Iz teh šip so napravili manjše šipe in razbili manjša razbojna okna, da so porabili te šipe.

Benjamin Beris, predsednik American Plate kompanije, je tudi napravil izpoved in priznal zločin Bastien je pa najbrž otnesel preth Chicaga s svojih čevljev, ker ga policijska išče zama v mestu.

Kadar prihajajo taka hudodelstva na dan, takrat lahko sleherni razume, da je sedanja človeška družba gnila v svojih stebrih, kajti če predsedniki velikih podjetniških tvrdk izvršujejo hudodelstvo, da pomnože svoje dohodke, ki so že tako visoki, ne more nihče trditi, da to ni res.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Fr. M.: Pravila »Del. Zbornice« (slovenska) so se oddala v tisk. Radi sinega dela prej to ni bilo mogoče. Potrpljenje! Pozdravi!

Henrik Soča: Prihodnje v ponedeljski številki.

Raznim sodrugom: Sodrug Regent je moral odgovoriti nerodoma. Ko se pozneje sprejmejo sodrug takoj odgovor na razna vprašanja.

Izdaja za socijalistično zvezo v Julijki Benetiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT. Tiska tiskarna »Lavoratore« v Trstu.

Prof. trg. tvrdka A. FERFOLJA

Veletrgovina z vinom
žganimi plijalami
in deželnimi pridelki

TRST - Ul. Torre bianca 22
TELEFON št. 18-07

ŽIVEC VINKO, ČRNIČE

Trgovina z mešanim blagom

Toči najkrajše belo in črno vino ter vsako-

vrstne likerje na drobno in na debelo

Postrežba točna in cene zmjerne
Priporoča se za obilen obisk

Osvoboditev proletarijata bo
delo proletarijata samega !!!

Kmečko delavska gospodarska zadruga
v Dobravljah na Goriškem

Ima v zadrugi kleti več sto hil.

najboljše naravnega

VINA

po zmernih vsakdanjih cenah.

Daje od 56 lit. naprej.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V GORICI

ZDRAVNIŠKA SLUŽBA		Prostori, v katerih se izročajo boln. spričevala	Prostori, kjer se ordinira
I in IV okraj: Dr. Silvio Morpurgo — via Alvarez št. 16 — za prebivalce sledečih ulic:		Alvarez, VIII. Agosto, Angiolina, Arcadi, Andrea, Aquileia, Ascoli, Bagni, Barca, Boschetto, Battisti P., Bufolini, Brolo, Campi, Chiesia A., Cordaiuoli, Casale, Coronini - Czernig, Dante, Gelsi, Ginnastica, Galilei, Giusti, Giovanni, Goldeni, Leonzo (Ponte), Legna, Leoni, Lombroso, Leopardi, Mauro (S.), Montecucco, Manzoni, Nuova, Orzani, Ospitale, Pacassi L., Pavia, Pergola (Androna), Poggio, Petrarca, Salcano V., Seminario, Settembre, Scala, Tomaseo P., Torronio, Trigemina, G. Verdi, Vandola, C. V. Em. III., Zorutti.	od 10. do 11. v blagajniških ambulatorijih v via G. Leopardi št. 6; od 15. do 16. ure v zdravniškem ambulatoriju v via Alvarez št. 16
II in III okraj: Dr. Maksimilijan Adlerstein — via Rabatta št. 18 za prebivalce sledečih ulic:		Aristo, Arcivescovado, Antonio P., Antonio V., Alpi Giulie, Aiscovza, Bucarrozzi, Bertolini, Bertolini P., Benicelli, Blaserna, Besco, Bianca, Baroni, Caprin, Carità Vie., Codelli, Cipressi, Contavalle, Caserma, Cecevia, Ceceviutta, Castello V., Castello R., Castello I, II, III, Collie, Cappuccini, Cipriani, Craves, Carducci, Corno, Corno Riva, Croce, Cristo P., Castello (Dietro), Cappella, Catterini, Camposanto, Castalda, Cesa rossa, De Amicis P., Dogana, Duomo, Duomo P., Drossi, Formica, Ferroviari, Fornace, Magazzini, Molino, Municipio V., Beno, Passaggio Edling, Grande P., Grabizio, Lantieri, Lunga, Mattioli, Meglio (24), Moreli, Monache, Macello, Pellico, Porta vecchia, Pietro V., Parcar, Pozzo (Androna), Rafut, Rossini, Rotta P., Rastello, Rabatta, Rasauer, Rocco S. P., Scuole, Scuola agraria, Sauro, Strella, Trieste, Trento, Tominz, Tosecolano, Teatro, Tomsig, Torrente, Transalpina, Vaccano, Vetturini, Vogel.	od 9. do 10. ure in od 15. do 16. ure v ambulatorijih bolniške blagajne v via G. Leopardi št. 6
I okraj: Dr. Just Bačar — Viale XXIV maggio št. 9 — za sledeče vasi:		Ajsevic, Standerž, Bukovico, Baje, Brancio, Gradišče, Lokovec, Mirno, Osek, St. Peter, Peč, Prvačina, Renče, Ravno, Ribemberk, Ružje, Rupo, Dol Orehovlje, Sovednje, Šempas, Lečnik, Vrh, Vrtjeto I. in II., Vogersko, Veljodrago.	od 9. do 10. v blagajniških ambulatorijih v via G. Leopardi št. 6. Od 15. do 16. v zdravniškem ambulatoriju v viale XXIV. Maggio
II okraj: Dr. Ivan Vilint — piazza Duomo št. 3 — za sledeče vasi:		Benjšico, Cerovlje I in II, Koprivo, Kormin, Faro, Ločnik, Medano, St. Maver, Sv. Martin, Mošo, St. Florijan, Grgar, Kožbano, Sv. Lovrenc, Oslavje, Trnovo, Tribušo, Vilpuziano in ostale furlanske vasi.	od 9. do 10. in od 15. do 16. v zdravniškem ambulatoriju, piazza Duomo št. 3
Specijalna večerna služba za člane vseh mestnih in okoliških okrajev, za konsulte, navsele i. t. d. zdravniški šef dr. M. Adlerstein.			od 17. do 18. v blagajniških ambulatorijih
Zdravniška služba za vse člane blagajne, zdravnik ki sprejema: dr. M. Adlerstein; zobotehnik R. Berca.			od 9. do 10. v blagajniških ambulatorijih via Leopardi 6
Kanal: provizorični vojaški zdravnik.			V vojaškem ambulatoriju v Kanalu
Tolmin: dr. Alf. Serjun — Tolmin.			filijalna blagajna Tolmina vsak dan od 9. do 12. ure
Kobarid: dr. Feruccio Baffoni — Kobarid.			V ambulatoriju kobaršk. zdravnika
Bovec: provizorični vojaški zdravnik.			V vojaškem ambulatoriju v Bovecu
Cerkno: dr. Frančišek Smitka — Cerkno.			V ambulatoriju cirkniškega zdravnika

Kratka splošna navodila: Vsi člani, ki potrebujejo blagajniške pomoči, se morajo predstaviti blagajniškimi ali zdravniškimi uradom s potrdilom, ki ga mora izročiti delodajalec, pri katerem so uslužbeni. Le potom takega potrdila se dobi bolniško spričevalo. Družinski udje blagajniških članov se morajo predstaviti blagajniškimi uradom vsikdar, kadar imajo potrebo, z izkaznico, ki jo izroči blagajna vsem udom članskih družin. Da se izroči take izkaznice udom članskih družin, je treba, da se predstavi član sam v uradih bolniške blagajne z družniškim izkazilom, kojega se dobi pri uradu točnice občine, k kateri pripada. Porodnicam, ki so včlanjene, in porodnicam članskih družin je dano na razpolago, da si same izberejo babico. Bolniška blagajna pa prizna trošek le tedaj, ako je bil porod pravočasno naznanjen. — Zdravniške oskrbe se lahko poslužujejo vsi člani in udje njihovih družin in sicer: a) proti 50% plačila v smislu tarife (reducirana tarifa v znesku kupne vrednosti) vsem onim, ki so vsaj 6 mesecev člani v dobi enega leta; b) vsi drugi člani in udje članskih družin morajo plačati popolno tarifo, bodisi da so mnogo ali malo časa člani bolniške blagajne. Brezplačno čiščenje zob je dovoljeno vsem, ki so najmanj eno leto nepretrgoma člani.

Bolniška blagajna ne povrne onih zdravniško-oskrbnih stroškov, ki so jih naredili člani ali udje njihovih družin pri drugih zdravnikih. Izjema je le v slučaju, da je šlo za veliko življensko navarost.

V nedeljo, dne 4. julija
se vrši

na dvorišču gostilne Ivana

Ušaj v Čerčičah

JAVNI PLES

sedmih bratov

Svira delavska godba iz Lokavca.

Začetek točno ob 15 uri

Na mnogobrojno udeležbo vabijo sklicatelji

sedem bratov živic.

Sirup iz čistega sladkorja

(Mal novec, Pomarančnik, Citrona in Tamarind) po zmeranih cenah za družine in po posebnih cenah za razprodajalce se dobi pri trditki

GIACOMO POLLAK

PIAZZA DEGLI STUDI 7 (ex Lipski trg)

Društvena krčma

pri Sv. Križu pri Trstu

toči izborna belo in črno domače vino in ima na razpolago vedno gorke in mrzle jedi. Postrežba točna.